

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio I. De Natura & divisione legis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

TRACTATUS IV.

DE
LEGIBUS.

SECTIO I.

DE
NATURA, ET DIVISIONE LEGIS

CAPUT I.

Vulgata Legis exponitur notio,

Lex, Sancto Thoma definiente, *ordinatio rationis est ad bonum commune ab eo, qui civitatem communitatis habet, promulgata* (1. 2. quæst. 90. art. 4.) Definitio hæc quatuor præcipuas Legis condiciones continet. Nam *primò* Lex agendi regula est, ejusque actus præcipere, & prohibere; actus isti soli rationi comperunt, unde Lex *ordinatio rationis* sit oportet. *Secundo* cum Lex stabilis norma sit actuum humanorum, quorum finis beatitudo, & quidem communis, illam *ad bonum commune* ordinari, necessum est. Non igitur omnia, quæ Deus, aut Princeps præcipit, stabilem Legis naturam habent. Dum unigeniti immolationem Abrahamo Deus injunxit; præceptum, non legem dedit. Similiter, Rex dum cuidam ministro, Duci, aut

aliis privatis personis privato ex fine aliqua exequenda committit, præcepisse, non vero Legem Tulisse censetur. Tertio quia bonum commune, quod Rex respicit, non a quolibet, sed ab habente vires, & potestatem promoveri potest, solummodo ab eo, qui *curam communitatis habet*, Lex est ferenda. Unde Leges, quæ universum hominum genus stringunt, a Deo; quæ certam nationem, vel provinciam concernunt, a Rege seu Principe sunt conditæ; imo in terris, ubi Democratia viget, legislativa potestas penes populum, vel selectos ab ipso optimates manet: unde Isidorus, *Lex est, inquit, constitutio populi, secundum quam majores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt* (Originum Lib. 5. c. 10.) Quarto Promulgata esse Lex debet; homines enim in subiecta materia non solum dirigit, sed & ita obligat; ut transgressores culpæ, aut saltem pænæ reos constituat; nec culpæ, nec pænæ locus, quousque obligationis cognitio deest; quæ quidem primum per Legis promulgationem acquiritur. Hinc illud apud Gratianum: *Leges instituuntur, cum promulgantur* (c. in illis. dist. 4.) Quia Leges, dudum forsitan late, respectu subditorum a tempore, quo debite sunt promulgatæ, primum esse, suamque vim exercere incipiunt. Promulgatio hæc quoad Legem naturalem interna rationis suggestionem; quoad Legem positivam externa præconis voce fieri solet.

Legis itaque finis Bonum commune est: effectus obligatio in subditis: actus præcipui præcipere,

cipere, prohibere, punire. Præmia iis, qui Leges observant Deus aut Princeps non qua Legislator, sed qua beneficus Pater largitur.

CAPUT II.

Multiplex Legum subieitur divisio.

Legis Divisio prima est in æternam, & temporalem. Hæc in naturalem, & positivam & ista rursus in divinam & humanam dispelitur. Divina in scriptam & non scriptam, veterem, & novam; humana in Ecclesiasticam, & civilem distinguitur; quibus adhuc aliæ in affirmativam & negativam; in pœnalem & mixtam in prohibentem, & irritantem; in favorabilem & odiosam; in provincialem, & municipalem in Localem, & personalem cum communi subdivisiones accedunt.

Lex æterna (inquit Sanctus Augustinus *lib. 22. cont. Faust. c. 27.*) *est ratio divina, vel voluntas Dei ordinem naturalem conservari jubens, & perturbari vetans.* Seu est ordinatio rationis divinæ, qua Deus ab æterno statuit quid creatura intellectualis conformiter ad suam naturam agere, quidve omittere debeat. Sicut Deus, ita Lex hæc immutabilis est, semper in Deo manens. Notitia ejus, quæ homini, in tempore creaturae communicata fuit, *Lex temporalis* dicitur, quia una cum natura illi quasi indita, *Lex naturalis* vocari consuevit. Unde

Multiplex Legum subje. divisio. 297

Lex naturalis est participatio Legis æternæ in rationali creatura (S. Th. I. 2. qu. 91. a. 2.) De hac loquitur Psalmista, dum canit: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine.* Et Apostolus ait: *Gentes, quæ Legem non habent, (scilicet scriptam in libris) naturaliter ea, quæ Legis sunt, faciunt qui ostendunt opus Legis scriptum in cordibus suis* (Rom. 2.). Lex hæc quasi habitualiter spectata in ipso rationis lumine consistit; omnibusque per actuale quoddam dictamen intimatur, ac quodammodo promulgatur. Materia ejus res necessaria est; actiones nimirum, & omissiones, sine quibus humana societas salva persistere diu non potest. Obligatio illius eodem rigore stringit omnes (a); nec ullam admit-

(a) Cautè distingendum inter Legem seu Jus naturæ permissivum & præceptivum. Hoc ita obligat ad unum, e. g. ad honorandum Deum, ut nunquam permittat oppositum, e. g. Dei inhonorationem: *Illud* econtra aliquid ita approbat ceu bonum, & justum, ut ejus oppositum velut injustum & malum non reprobet. Sic communitas bonorum, status conjugalis est Juri naturæ conformis, quin tamen bonorum divisio, & cœlibatus ei positive difformis sit. Commoda corporis nutritio, aut vestitio sic juri naturæ congruit, ut discreta carnis mortificatio, defectuum supportatio eidem non repugnet: vitæ, famæ, & bonorum fortunæ defensionem Jus naturæ tribuit; quin spontaneam (absque præjudicio tertii) jacturam, aut cessionem prohibeat. Porro licet ipsa naturæ immutabilis, & necessaria sit, possunt tamen mutari res ut sub Lege naturali non amplius comprehendantur. Sic Votum vinculo

admittit dispensationem. Præcepta ejus prima: *Bonum est faciendum: malum omittendum. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris* &c. Cuiusque intellectui, quantumvis rudi sunt pervia. Ex his alia facili deductione fluunt, eaque summarie Decalogo comprehensa citius, & distinctius Christianis, quam gentilibus innotescunt. Alia denique circa varios contractus, ac speciales obligationes subtiliore ratiocinio vix à Sapientibus deteguntur, proin nec mirum, si ea plebei, ac rudes ignorent, sed de his jam supra *Tract. 3. Sect. 2. c. 2.*

Lex positiva est ordinatio rationis, quam Legislator siye divinus, siye humanus ad majus communitatis emolumentum fecit. Differt a *Lex* naturali; quia *Lex* naturalis intrinsece bonum præcipit, & intrinsece mala prohibet; contra *Lex* positiva res de se indifferentes respiciat, solumque bonas quia præceptæ; & malas quia prohibitæ.

Lex positiva divina est, quam supremus Legislator Deus circa fidem, & cultum liberè hominibus dedit. Legis hujus Revelatio prima Adam.

culo naturali voventem ligat, quodsi tamen Deus per suum in terris Vicarium de jure succedat, promissionem remittat, jam ex parte voventis naturalis cessat obligatio; quia *Lex* naturalis eousque obligat ad servandum votum, quodque promissionis non sit facta relaxatio. Eodem modo de furto de homicidio servata proportio est ratiocinandum.

Multiplex Legum subjc. divisio. 299

Adamo facta, ejusque ad posteros per traditionem est transmissa, ac tandem per Moysen, Christi- que Discipulos in libris scripta, atque variis sta- tibus accomodata fuit (a). Unde communiter tres

tres

(a) Divina Revelatio est *possibilis*; ex parte *rei re- velatæ*; licet enim hæc mysteriosa sua sublimitate intellectus nostri capacitatem transcendat, non tamen propterea repugnat, nisi multa naturæ phænomena, quæ captum nostrum excedunt, impossibile acervo addere velimus: 2. ex parte *Dei revelantis*, utpote qui omnia, in se ipsis non impossibilia, potest: Est etiam *conveniens* 1. *Divinæ Majestati*, cujus utut infinite beatæ apud terribiles per revelationem magis manifestatur, & augetur gloria: 2. *homini*, qui Revelationis beneficio suam originem & finem, infirmitatis radicem, Dei cultum, placandique modum, ac ipsa Legis naturalis præcepta citius, certius, ac distinctius cognoscit. Est denique *actu facta* Revelatio. Id enim doctrinæ Sanctitas, mira unitas, ac propagatio contra omnes humanæ prudentiæ Leges peracta; Prophetiarum adimpletio, & miraculorum splendor, (qui olim in Mosaica, hodie in Religione Christiana notatur) clare demonstrant. Miracula præprimis ceu certissima divinæ Missionis, ac doctrinæ cœlestis sigilla omnes populorum nationes acceperunt. Communem autem persuasionem falsam esse non posse melioris notæ Philosophi contra scepticos tuentur. De Religione Revelata scripsere Illustr. Haetius lib. de *Demonst. Evang.* P. Vinc. Valschi Ord. Præd. egregio opere de *Fundamentis Christ. religionis, & Impietatis Fontibus* elucubrato, Romæ summa Laude, ac gratiarum actione excepto &c. quos nuperrime alii ex *Societate Jesu* sunt imitati.

tres Legis divinæ status, videlicet non scriptæ seu naturalis; scriptæ veteris, & scriptæ novæ Dogmatici distingunt, quos plura sciendi cupidus adeat; nos enim hic non dogmata, sed morum præcepta explicanda suscepimus.

Lex humana est, quæ a Legislatore humano libere est lata; ea, quam Princeps Ecclesiasticus in bonum spirituale animæ promulgat, Lex Ecclesiastica; quam Princeps sæcularis in bonum civium temporale; Lex civilis nuncupatur. De hac utraque plura Juristæ. Lex affirmativa actum præcipit; negativa aliquem prohibet actum (a). Pœnalis solum sub pœna; præceptiva vel mixta etiam sub culpa obligat: Prohibens actum, quem

(a) Notatu digna, quæ Legem affirmativam inter & negativam datur, differentia. *Lex affirmativa obligat semper, sed non pro semper, i. e. non continuo pro quovis temporis puncto, quia actus honestus, vel virtuosus, quem præcipit, a certis circumstantiis pendet, quæ non semper ad sunt. Lex e contra negativa obligat semper, & pro semper i. e. pro omni temporis parte, quia inhonestum, vel vitiosum, quod interdicit, quovis tempore vel loco honestum effici nequit; nisi forsan ex fine, aliisque circumstantiis objectum actus adeo sit mutatum, ut sub Legis negativæ tenore Prudentum, ac timoratorum judicio non amplius comprehendatur. Sic honorare parentes, & eisque obedire semper tenemur, non tamen quidquam inhonesti præcipiant: Rem alienam rapere semper, & pro semper prohibemur, quæ usque extrema necessitas ex re aliena cuique communem non efficit.*

prohibet, illicitum, adhuc tamen validum; *irritans* simul nullum, & invalidum reddit. Lex *favorabilis* favorem continet, similesque ad casus, licet non expressos, ex præsumpta Legislatoris intentione extenditur: *odiosa* ob gravamen, quod plerisque adfert, ad casus similes extendi nequit: *Provincialis* integram provinciam, aut Regnum; *municipalis* unam civitatem, vel Dynastiam stringit: *Localis* subditos solum intra proprium territorium afficit; *personalis* eosdem extra patriam ad quasvis terras comitatur.

SECTIO II.

DE LEGĒ HUMANA.

CAPUT I.

*Iusta humanæ Legis determinatur
materia.*

Principi tantum a peccatis mundo ordinariam Leges ferendi potestatem Wicleffus permisit. Nullus (inquiēbat) est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali. Hunc secutus est Joannes Hus contendens: Nemo gerit vicem Christi vel Petri, nisi sequatur eum in moribus. Quam utramque propositionem Constantiense Concilium Sessione octava damnavit; & quidem iuste. Tributa Cæsari